

comentaris literaris

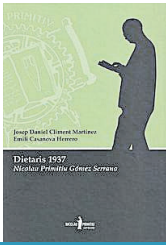
per Josep Palomero i José Miguel Segura

NICOLAU PRIMITIU GÓMEZ

Dietaris 1937

Edició: **Josep Daniel Climent i Emili Casanova**
 Editorial: **Biblioteca Valenciana**
 València, 2020
 Pàgines 402

El dietarista és un polígraf laboriós que deixa constància escrita dels episodis més destacats que ha viscut a diari, dels quals poden derivar-se reflexions d'abast més general. Naturalment, hi ha dietaris que susciten interès i d'altres que resulten avorrits, segons la capacitat del redactor i l'interès del lector per segons quines informacions. El dietari que ens ocupa és la continuació del de 1936 (publicat el 2010 pels mateixos curadors, d'accés lliure en la Biblioteca Valenciana Digital: BIVALDI) i, sent de la mateixa mà, guarda les mateixes característiques.

Com s'indica en la introducció, Nicolau Primitiu Gómez Serrano va ser una de les personalitats més importants del valencianisme cultural dels anys vint i trenta, quan el moviment valencianista era un fenomen transversal, sense divisions estèrils. El seu valencià literari respon a les característiques d'aquells anys, i conserva el sabor d'una llengua viva plena de registres característics de l'oralitat de l'època. El seu objectiu principal és deixar constància dels maldecaps excepcionals que provoca la guerra civil en la vida diària, els bombardejos, les confiscacions, la crema de documents històrics, el seu compromís personal en salvar-los, les notícies de les desgràcies alienes i l'evolució dels combats. **JP**

FABIANO MASSINI

El ángel de Múnich

Traducció:
Xavier González Rovira
 Editorial: **Alfaguara**
 Barcelona, 2020
 Pàgines 517
 Novel·la

Fabio Massini (Mòdena, 1977) és un filòsof, periodista, editor, consultor literari i novel·lista italià que va obtenir en 2017 el prestigiosos Premi Tedeschi per *El Club Montecristo*, una novel·la de tall policíac a la qual li segueix *El ángel de Múnich*, un relat a cavall entre la novel·la històrica ambientada en els anys previs a la imminent pujada al poder d'Adolf Hitler i el partit nacionalsocialista alemany i últims d'aquella desvalguda i tumultuosa Alemanya d'entreguerres.

Presidida per la veu d'un narrador extern omniscient que ens refereix fets ficticis en un context històric documentat i àmpliament conegut pels lectors, la història contada ací conjumina —de manera compromesa i exigent però ben resolta— personatges completament ficticis com els comissaris Sigfried Sauer i Mutti Forster —diferents en alguns episodis del passat però idèntics en la seua ideologia antinazi i en les seues visions crítiques del que s'endevina en el futur imminent d'Alemanya després de la quasi quasi segura victòria nazi en les eleccions de 1933, Tenner, Julian, Krause, etc.— amb personatges extrets de la historiografia d'aquest període —Geli Raubal, Adolf Hitler i els seus

adlèters, inclosa la cúpula del partit nazi en la qual es desenvolupa una pugna brutal i callada per ocupar les màximes esferes de poder: Gestapo, SS, etc.—. En un ambient com aquest, dominat per les sospites i l'espionatge per part dels nazis però també dels comunistes i els socialistes, en un atmosfera irrespirable de creixent radicalitat ideològica, la investigació de Sauer i Forster els conduirà per una ciutat de Múnic dominada per la constant rumorologia en la qual narrador ens condueix esporàdicament per alguns dels seus enclavaments més pintorescos i típics (comissaria de policia, cerveseries, etc.).

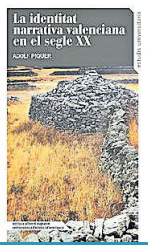
La novel·la té un discurs que pot qualificar-se en general de lineal, encara que el narrador recorrerà periòdicament als flaix-backs per a recrear els episodis del passat més rellevants en el present dels esdeveniments i que doten a aquest de major dramatisme. El resultat és una novel·la d'una extensió considerable però que en cap moment se li farà llarga al lector, amb un discurs sense excessives complicacions ni parenceries tècniques i una argument fragmentari, desenvolupat en capítols majoritàriament breus que solen finalitzar en moments climàtics a la manera del fulletó huitcentista més clàssic.

El ángel de Múnich no pretén ser solament un thriller, una novel·la d'aventures amb sorpreses i amenaces al cap de les seues pàgines. Estem davant una obra el rerefons de la qual ens parla d'un país i un moment en el qual les certeses estan en franc declivi, absorbides per una propaganda galopant. Sauer i Forster no sols intenten malgrat tot i de tots aclarir un suïcidi que no ho és en absolut sinó que lluiten per sostindre i acreditar el principi de la veritat, una veritat que és massa perillosa en les esferes del poder polític. Una novel·la de gènere ben executada, que capta i que aconsegueix mantindre l'interès dels lectors. **JMSR**

ADOLF PIQUER

La identitat narrativa valenciana en el s. XX

Editorial:
Institució Alfons el Magnànim - IVEI
 València, 2020
 Pàgines 238
 Estudi literari

Per més que hagen transcorregut dos dècades del segle xx, no resulta fàcil fer un balanç del que ha sigut la narrativa valenciana de la centúria anterior, per això resulta encomiable l'esforç de clarificació i ordenació que ha fet el professor de la UJI Adolf Piquer.

Es tracta d'una excel·lent visió panoràmica amb comentaris detallats de casos concrets de l'evolució que ha tingut la narrativa que han publicat els escriptors valencians al llarg de les diverses etapes lògiques en què l'autor ha dividit el segle passat, i que ha distribuït en sis capítols. En el primer destaca les obres i col·leccions del primer terç del segle, i presta atenció especial als escriptors castellanencs costumistes. En el següent toca els cinquanta anys que van des de la tímida represa de postguerra fins a la fi de segle, quan els escriptors valencians ja van produir una narrativa diversa, més o menys homologable amb la d'altres cultures occidentals. Estudia després eixa producció per subgèneres (la novel·la històrica, la ficció absoluta) i examina l'obra de quatre autors més consistents: JF. Mira, J. Lozano, F. Torrent i I-C. Simó. Finalitza l'estudi amb una valoració global i recomana algunes lectures concretes. **JP**

destaquem...

Narracions pertorbadores, singular mitologia del terror

Hi ha un món ocult que es buida a si mateix i que està sumit en una profunda foscor. És un món de terrors i esperits malignes, de sang, on el grotesc i l'abjecte campen a pler; un món que ens fascina, potser perquè allò que ens pertorba posseeix les claus per a accedir a aquesta altra realitat on el fantasmagòric s'alia amb el màgic.

Ningú pot explicar exactament què ocorre dins de nosaltres quan s'obren de cop les portes darrere de les quals s'amaga l'atroc. Un sospita l'existència d'una certa bogeria perversa que obliga a cometre actes terribles, si bé per a alguns és l'espant i el repugnant el que dóna sentit a la seua pròpia existència. Però, què és el veritablement atroc i repugnant? Quina és i on està la línia que defineix el bé i el mal, el festiu del macabre? I per què l'horror representat en aquesta atmosfera fantàstica continua captivant i provocant? La literatura pot oferir algunes respostes a

aquestes preguntes perquè en ella hi ha espai per a presentar i afrontar les pors i perversions que ens afligeixen i ens defineixen, per a qüestionar la nostra pròpia moral.

Després de llegir el conjunt de relats *Las voladoras* (Pàgines de Espuma), un diria que **Mónica Ojeda** és una espècie de canal pel qual discorren unes certes obsessions que tots podem patir o sofrir fins a provocar una angoixa inaudita. És més, cadascun dels textos d'aquest llibre es llegeix amb aprensió però, de manera sorprenent, amb una atenció i concentració superlativa sobre la pàgina. Un no vol perdre's res, vol entendre tot aquest caos, ser capaç d'aprofundir en aquesta cosmogonia del terror que teixeix amb destresa l'autora equatòriana. Dit d'una altra manera, ningú escapa de la seua xarxa de teranyina perquè no pot, perquè així ho desitja. I sóc conscient que alguns passatges poden arribar a ser massa inquietants, però no per això abandonem la

seua lectura, més aviat al contrari, volem continuar cavant una fossa encara major que ens permeti veure l'origen del mal, de la bogeria, de la sang que inunda tot.

Ojeda ens parla en aquests relats d'unes estranyes criatures que es pugen per les teulades, que embogeixen o ens embogeixen, d'una noia que sent una fascinació malaltissa per la sang, d'una dona que recull el cap de la seua veïna adolescent del seu jardí, d'un grup de dones que senten enveges i pregonen prejudicis des de l'alt d'una muntanya per la qual es llancen al buit, d'una altra noia que viu per i per a la dentadura del seu pare mort, d'un home que intenta ressuscitar a la seua filla a través d'un conjur creient-se un xaman... Existeix aquí, en tot això, una nova mitologia pagana generada per les subjugants fantasies d'una escriptora que demostra posseir un món oníric propi que, encara que pertorbador, és ric i seductor.

Poc més a afegir sobre la demostració d'una autora que sap explotar al màxim la imaginació, que s'atreveix a anar més enllà, explorant aquest horror en el qual, malgrat el que molts puguin pensar, existeix una estranya bellesa perquè sempre hi ha lloc per a la tendresa i l'amor. **ERIC GRAS**

MÓNICA OJEDA

Las voladoras

Editorial:
Páginas de Espuma
 Madrid, 2020
 Pàgines 128
 Narrativa; relats